

[https://doi.org/10.52326/jss.utm.2023.6\(4\).07](https://doi.org/10.52326/jss.utm.2023.6(4).07)
377:629.11:621.31

REFLECTIONS CONCERNING INTERNSHIPS FOR THE CAR ELECTRICIAN-ELECTRONICS QUALIFICATION

Silviu Gîncu ^{1,2*}, ORCID: 0000-0003-4772-4674,
Elena Movileanu ³, ORCID: 0000-0003-4664-7865

¹Ministry of Education and Research, 1 Piața Marii Adunări Naționale, Chisinau, Republic of Moldova

²Technical University of Moldova, 168 Stefan cel Mare Blvd., Chisinau, Republic of Moldova

³Chamber of Commerce and Industry of the Republic of Moldova, 151 Stefan cel Mare Blvd., Chisinau, Republic of Moldova

*Corresponding author: *Silviu Gîncu, silviu.gincu@isa.utm.md*

Received: 10. 30. 2023

Accepted: 12. 01. 2023

Abstract. Work-based learning is an essential area for both the private and public sectors, contributing to the development of the economic and social sector. In this regard, various studies and analyses are conducted to highlight the best workplace training practices. In this article, the authors aim to present the results obtained through a survey of students during their internship for the auto electrician-electronics trade. The research methods used were quantitative (242 respondents) and qualitative (43 questions) and aimed at the way of carrying out the internships for the car electrician-electronics qualification, the results obtained during the research being highlighted. The authors believe that the results presented in this article are relevant not only to the secondary technical vocational training field but also beyond.

Keywords: *apprenticeship, economic entities, internship, technical professional education, work-based learning.*

Rezumat. Învățarea la locul de muncă reprezintă un domeniu important atât pentru sectorul privat cât și pentru sectorul public și contribuie la dezvoltarea sectorului economic și social. În acest sens, sunt desfășurate diverse studii, analize, care să scoată în evidență cele mai bune practici de formare la locul de muncă. În prezentul articol, autorii își propun să scoată în evidență rezultatele obținute urmare a chestionării elevilor în perioada desfășurării stagiului de practică în producție la meseria electrician-electronist auto. Metodele de cercetare utilizate au fost cantitative (242 de respondenți) și calitative (43 de întrebări) și au vizat modul de realizare a stagiului de practică în producție a elevilor de la meseria electrician-electronist auto, fiind evidențiate rezultatele obținute în cadrul cercetării. Autorii consideră că rezultatele reflectate în prezentul articol sunt relevante pentru tot domeniu de formare profesională tehnică secundară și nu doar.

Cuvinte cheie: *învățământ profesional tehnic, învățare la locul de muncă, unități economice, stagiul de practică în producție.*

1. Introducere

În acord cu prevederile Strategiei de dezvoltare „Educația 2030” „Republica Moldova promovează o politică educațională racordată la politicile educaționale europene și internaționale, relevantă pentru soluționarea problemelor și nevoilor actuale ale sistemului educațional și ale beneficiarilor acestuia” [1, p. 1].

Din contextul general al Strategiei de dezvoltare „Educația 2030”, constatăm că situația economică este una complicată și coroborat cu problemele demografice și fenomenul migrației au un efect negativ asupra sistemului de formare profesională.

În același timp remarcăm că pe dimensiunea formării profesionale tehnice, în special în ultimul deceniu au fost realizate un șir de reforme care au avut ca scop creșterea calității formării profesionale a forței de muncă.

Printre principalele acțiuni de reformă se menționează elaborarea Cadrului de referință al Curriculumului pentru învățământul profesional tehnic, evaluarea externă a calității programelor de formare profesională tehnică, implementarea învățământului dual, finanțarea bugetară a instituțiilor de învățământ profesional tehnic în bază de cost per elev etc.

Toate aceste măsuri au avut ca scop asigurarea unui cadru normativ care să creeze premise pentru formarea calitativă a forței de muncă.

Din punct de vedere practic, formarea forței de muncă se realizează de către instituțiile de învățământ profesional tehnic prin colaborare cu sectorul privat. În acest sens instituțiile de învățământ profesional tehnic își asumă realizarea instruirii teoretice, iar sectorul privat instruirea practică. Despre rolul și importanța parteneriatelor dintre instituțiile de învățământ profesional tehnic și sectorul privat din perspectiva formării profesionale ale elevilor la locul de muncă, se menționează în diverse cercetări/studii la nivel național [2-4], precum și internațional [5-12]. Succesul pregătirii profesionale ale elevului în mare măsură depinde de nivelul implicării acestuia în activități practice specifice locului de muncă.

În acest sens, „învățarea la locul de muncă le oferă elevilor experiențe de muncă din viața reală, în care pot aplica abilități teoretice și tehnice și asigură dezvoltarea abilităților practice” [4, pag. 1]. Conform actelor normative ce reglementează formarea profesională tehnică [13-16] învățământul profesional tehnic din Republica Moldova se realizează prin prisma a trei tipuri de programe de formare profesională, după cum urmează:

1) Programe de formare profesională tehnică secundară, care corespund nivelului trei de calificare (Cadrul Național al Calificărilor). Prin prisma lor se asigură formarea profesională a muncitorilor calificați;

2) Programe de formare profesională tehnică postsecundară și postsecundare nonterțiare, care corespund nivelului patru și respectiv cinci de calificare (Cadrul Național al Calificărilor). Prin prisma lor se asigură formarea profesională a tehnicienilor.

Este de menționat că în contextul tendințelor economiei de piață domeniile de formare profesională precum *electronică* și *transport* sunt tot mai solicitate atât de către angajatori, cât și de absolvenții de gimnazii, care sunt în căutarea unei meserii în care să se poate realiza atât din punct de vedere profesional cât și personal.

Din această perspectivă, în învățământul profesional tehnic secundar, conform datelor din sistemul de management informațional în învățământul profesional tehnic, calificarea de *electrician-electronist auto* poate fi obținută în cadrul a 10 instituții de învățământ profesional tehnic prin prisma programului conex, cu o durată de studii de trei ani, *electrician-electronist auto – mecanic auto*, în cadrul căruia sunt încadrați circa 1123 de elevi, or în cadrul

programului cu durata de doi ani *electrician-electronist auto*, în cadrul căruia sunt încadrați circa 205 elevi.

Este de menționat că în conformitate cu prevederile Planului cadru pentru învățământul profesional tehnic secundar [14] în procesul de formare profesională ponderea timpului orelor pentru instruirea practică prevalează orelor de instruire practică. Spre exemplu pentru programele de formare profesională tehnică secundară „coraportul între formarea teoretică și formarea practică constituie 35 – 50 % pentru instruirea teoretică și respectiv 65 – 50 % pentru instruirea practică, inclusiv stagiile de practică în producție. Numărul de ore la instruire practică poate ajunge până la 70 % în dependență de specificul calificării” [14, pct. 14], iar în cazul învățământului dual „timpul de instruire este repartizat în raport de 20–30 % din durata normativă a programului de studii în instituția de învățământ și de 70–80 % în cadrul unității” [15, art. 3 alin (11)].

Spre deosebire de programele de formare profesională tehnică prin învățământ dual, în cadrul cărora responsabilitatea pentru instruirea practică este delegată unităților economice, în cadrul programelor de formare profesională tehnice secundare tradiționale instruirea practică se realizează în parteneriat cu unităților economice, iar „stagiile de practică în producție definitivează formarea profesională a elevilor din învățământul profesional tehnic secundar și asigură formarea/dezvoltarea competențelor profesionale, prevăzute în calificarea profesională respectivă” Potrivit [16, pct. 4].

Potrivit [16, pct. 5] stagiile de practică în producție se realizează în cadrul întreprinderilor, atelierelor și gospodăriilor didactice ale instituțiilor de învățământ profesional tehnic, asociații publice sau private ș.a.

În acord cu prevederile [16, pct. 35] unitatea economică în vederea formării abilităților practice ale elevilor, în cadrul stagiilor de practică își asumă responsabilități precum:

- 1) crearea condițiilor de muncă în corespundere cu conținutul programelor de formare profesională și asigurarea normelor de securitate și sănătate în muncă;
- 2) instruirea elevilor cu privire la tehnica securității și sănătății în muncă;
- 3) asigurarea elevilor cu documentația tehnică necesară, materiale, instrumente, aparate și alte mijloace conform proceselor tehnologice de lucru;
- 4) asigurarea condițiilor de muncă în corespundere cu cerințele sanitaro-igienice;
- 5) evaluarea periodică a cunoștințelor elevilor, etc.

În acest sens, se asigură un cadru normativ care să ofere posibilitatea elevului de a pune în practică cunoștințele teoretice. În dependență de nivelul de realizare a acestora se va asigura dezvoltarea abilităților practice ale viitorilor muncitori calificați. În cadrul studiului [12] sunt prezentate concluzii prin care se menționează că învățarea la locul de muncă este un instrument esențial atât pentru angajați, cât și pentru unitățile economice, în adaptarea lor la un număr tot mai mare de tendințe globale care ne remodelează locurile de muncă. Lucrătorii învață cel mai mult atunci când se confruntă cu sarcini concrete, sarcini noi pentru ei și au posibilitatea de a se autoafirma pentru a depăși dificultățile întâlnite prin colaborare cu colegii sau mentorii lor. În același timp unitățile economice nu oferă angajaților oportunități optime de învățare. O astfel de situație dăunează atât angajaților, cât și companiilor.

În prezentul articol sunt prezentate unele concluzii, formulate din perspectiva autorilor urmare a chestionării elevilor care și-au desfășurat stagiul de practică în producție la unitățile economice în cadrul programului de formare profesională tehnică secundară *electrician-electronist auto*. Având în vedere reprezentativitatea respondenților chestionați

considerăm că rezultatele obținute sunt suficiente pentru a forma o viziune asupra calității desfășurării stagiilor de practică în producție în învățământul profesional tehnic secundar, în caz particular în domeniul formării muncitorilor calificați în domeniile *electronică* și *transport*.

Este de menționat că la nivel național nu au fost realizate/publicate analize similare, care să scoată în evidență rezultatele organizării și desfășurării stagiilor de practică în producție în învățământul profesional tehnic secundar, la nivel internațional autorii au considerat a scoate în evidență cercetări relevante formării profesionale la locul de muncă [6-7, 11-12].

2. Materiale utilizate și metode aplicate

Prezentul articol este elaborat urmare a implementării unui chestionar realizat prin intermediul Google Forms. Chestionarul a inclus 43 de întrebări, structurate pe secțiuni, după cum urmează.

În cadrul secțiunii *informații generale* au fost colecta informații generale ce vizează instituțiile de învățământ profesional tehnic în care elevii își fac studiile, meseria, anul de studiu și unitatea economică în care și-au desfășurat stagiul de practică în producție.

Prin prisma secțiunii *organizarea și desfășurarea stagiului de practică în producție* s-a determinat modul în care elevii și-au identificat locul stagiului de practică, cum ei se deplasează la locul de practică, modul în care elevul a fost familiarizat cu unitatea economică.

Secțiunea *monitorizarea și evaluarea stagiului de practică în producție* a inclus întrebări și detaliate despre performanța și progresul elevilor în cadrul activităților din cadrul stagiului de practică în producție, despre colaborarea cu maistrul instructori din instituția de învățământ profesional tehnic, precum și modul de evaluare a elevilor în cadrul unității economice.

În vederea constatării progresului elevilor în ceea ce privește dezvoltarea abilităților și competențelor specifice domeniului de activitate, a provocărilor și dificultăților întâmpinate în cadrul stagiului de practică în producție a fost inclusă secțiunea *abilități și competențe*.

Secțiunea *satisfacție* a inclus un set de întrebări care să ofere informații despre gradul de mulțumire al elevilor în cadrul stagiului de practică, precum și de a utiliza informațiile colectate pentru a face ajustări și îmbunătățiri în funcție de nevoile și preferințele lor.

Chestionarea elevilor a fost realizată în perioada aprilie – iunie 2023, timp în care s-a desfășurat stagiul de practică în producție a elevilor din anul doi și trei de studii de la meseria electrician-electronist auto. Chestionați au fost 242 de elevi în timpul desfășurării stagiului de practică în producție din cadrul a 9 instituții de învățământ profesional tehnic.

Totodată în procesul de realizare a chestionării elevilor autorii au realizat o analiză a cadrului normativ în domeniul formării profesionale la nivel național [1, 13-17] și internațional [9].

3. Rezultate

Având în vedere că meseria electrician-electronist auto poate fi studiată de către elevi în cadrul unui program de doi ani sau a unui program conex cu durată de trei ani, eșantionul de respondenți a vizat 116 elevi ai anului doi de studii și 126 de elevi ai anului trei de studii. Printre cele mai esențiale rezultate obținute în cadrul chestionării se enumeră:

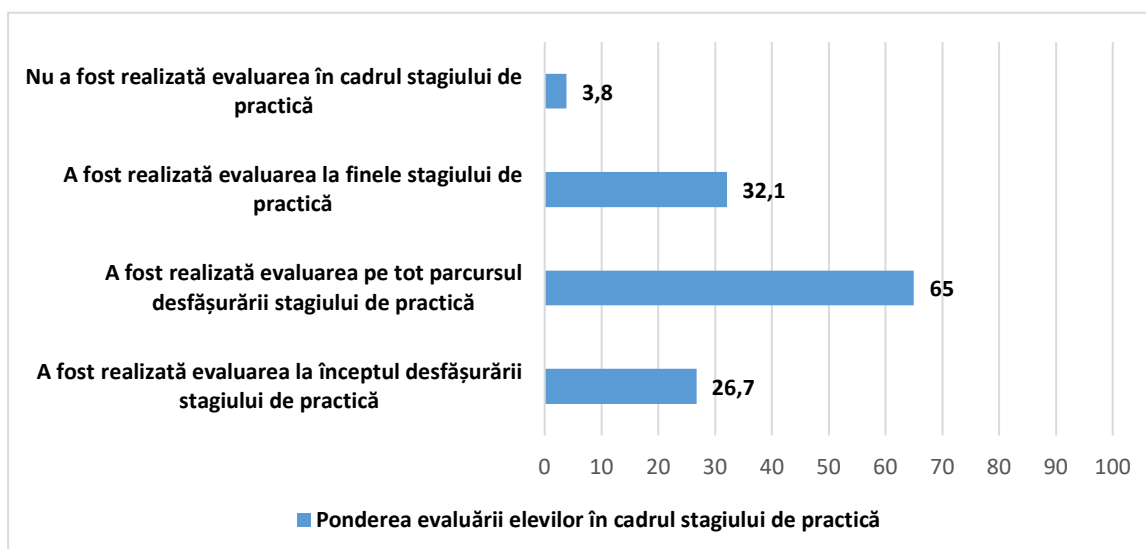

Figura 1. Evaluare competențelor profesionale ale elevilor.

Sursa: elaborat de autor în baza răspunsurilor elevilor, 242 respondenți.

Circa 82,8% din elevi au menționat că singuri și-au identificat locul de practică, iar 17,2% din elevi și-au desfășurat stagiul de practică în producție conform repartizării efectuate de către instituția de învățământ profesional tehnică;

În mare măsură elevii au fost familiarizați cu condițiile de desfășurare a stagiului de practică în producție. În acest sens fiind prezentat maestru-instructor din cadrul unității economice, au fost aduse la cunoștința elevilor drepturile și obligațiile acestora specifice stagiului de practică în producție, a fost adus la cunoștință regimul de muncă, regulile de securitate și precauție la locul de muncă, precum și explicate cerințele specifice și modul de organizare a activităților la locul de muncă;

Totodată, conform răspunsurilor respondenților se constată că circa 91,7% din elevi au menționat că sarcinile realizate de către aceștia în perioada stagiului de practică au fost în corespundere cu nivelul de pregătire al elevilor;

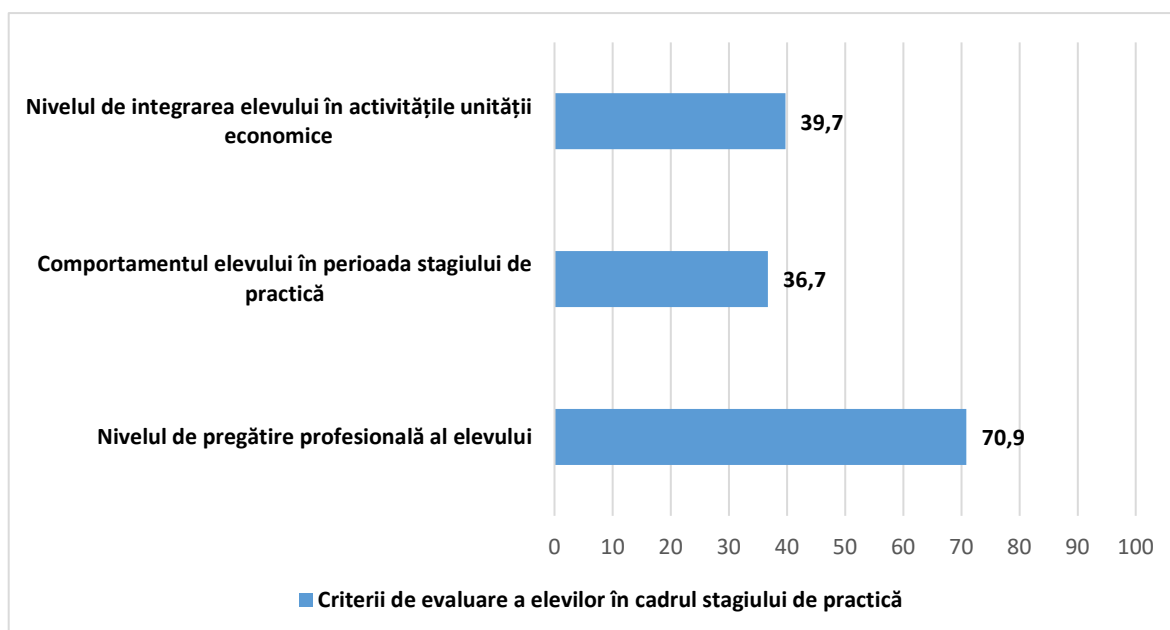

Figura 2. Criterii de evaluare a elevilor în cadrul stagiului de practică.

Sursa: elaborat de autor în baza răspunsurilor elevilor, 242 respondenți.

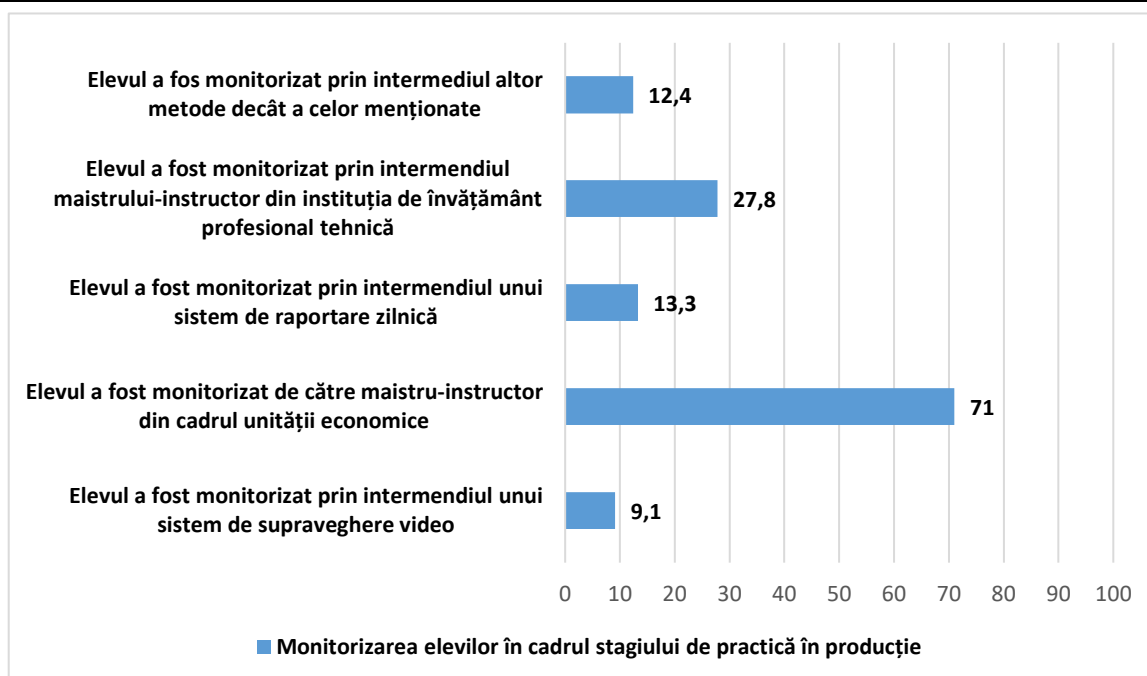

Figura 3. Monitorizarea elevilor în cadrul stagiului de practică în producție.

Sursa: elaborat de autor în baza răspunsurilor elevilor, 242 respondenți.

Circa 84,6% din elevi au menționat că au fost monitorizați de către maestru-instructor din instituție, acesta fiind prezent cel puțin o dată pe săptămână pe perioada stagiului de practică;

Din informația prezentată de către elevi se constată cu evaluarea competențelor profesionale ale elevilor se realizează în cadrul unităților economice, dar nu au un caracter sistematic.

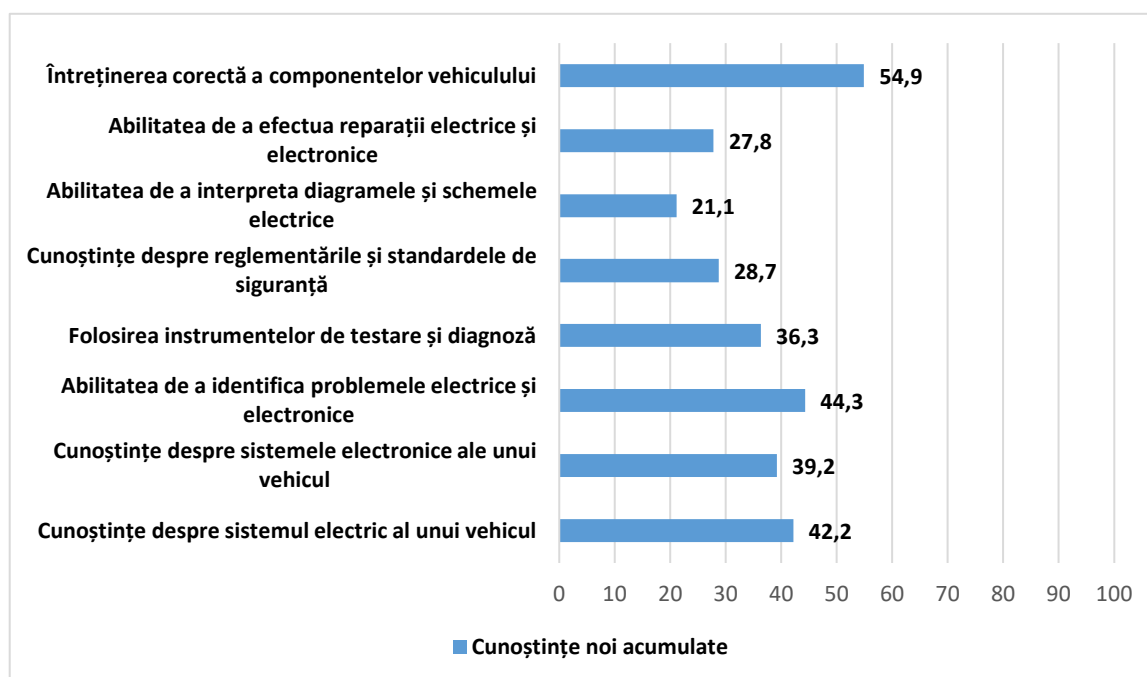

Figura 4. Cunoștințe noi acumulate de către elevi în cadrul stagiului de practică în producție.

Sursa: elaborat de autor în baza răspunsurilor elevilor, 242 respondenți.

În cadrul cercetării s-a constatat că în procesul de evaluare, unitățile economice se focusează preponderent pe 3 criterii, iar nivelul de pregătire profesională al elevului

prevalează asupra comportamentului acestuia și asupra modului de integrare a lui în activitățile unității economice.

Cu referire la corectitudinea evaluării circa 76,2% respondenți au menționat că aceasta a fost realizată corect și obiectiv. Este de menționat că pe perioada desfășurării stagiului de practică în producție, elevii au fost monitorizați. Modalitățile de monitorizare sunt prezentate în Figura 3.

Având în vedere finalitățile de studiu prevăzute în cadrul curriculumului la meseria electrician-electronist auto, în cadrul stagiului de practică activitatea elevii au avut posibilitatea de a acumula cunoștințe și deprinderi noi, după cum urmează (Figurile 4 și 5).

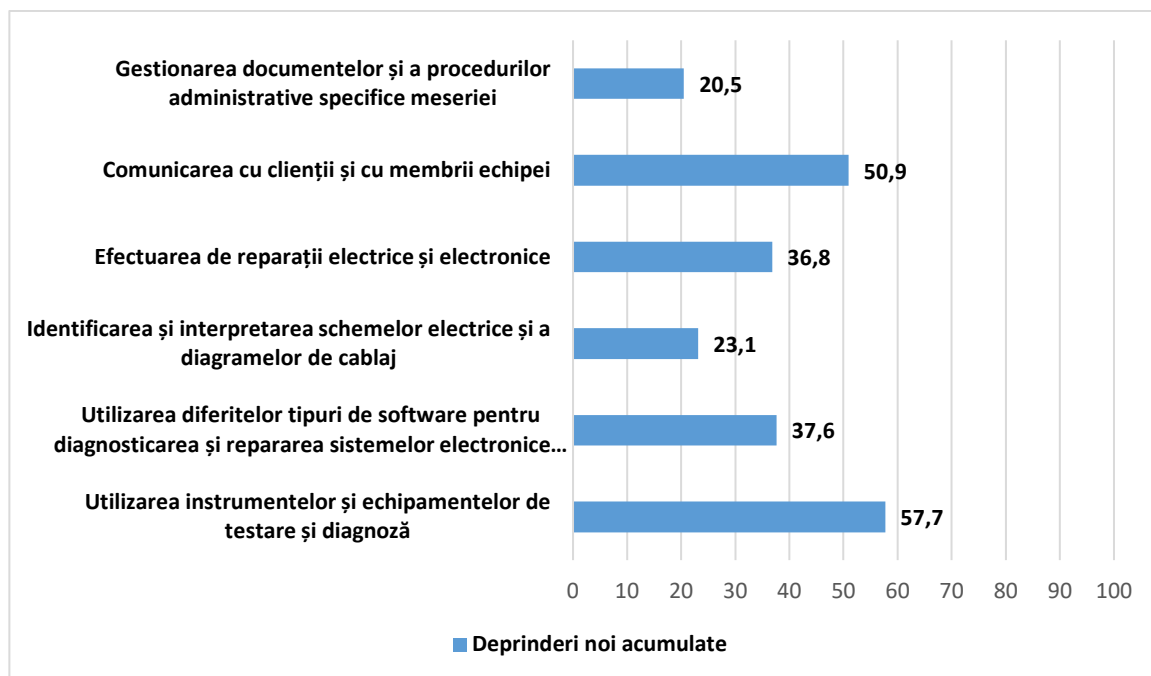

Figura 5. Deprinderi noi acumulate de către elevi în cadrul stagiului de practică în producție.

Sursa: elaborat de autor în baza răspunsurilor elevilor, 242 respondenți.

În mare măsură, principalele provocări cu care au întâmpinat elevii în cadrul stagiului de practică au fost: adaptarea la mediul de lucru și la cerințele specifice ale unității economice 24,2%, lipsa de experiență și cunoștințe tehnice 30,1%, gestionarea timpului și a sarcinilor de lucru 25,8% și comunicarea cu colegii 14,8%.

Este de menționat că peste 97,9% din respondenți consideră că în cadrul stagiului de practică au reușit să își dezvolte abilitățile practice.

Din punct de vedere a stării emoționale, în cadrul desfășurării stagiului de practică au avut o stare pozitivă. În contextul întrebărilor formulate în chestionar elevii au menționat, Figura 6.

Cu referire la oportunitatea de a fi angajat în cadrul unității economice în care elevii și-au desfășurat stagiul de practică în producție se menționează că circa 79,7% din respondenți și-au manifestat intenția de a fi angajat în cadrul unității economice în cadrul căreia și-a desfășurat stagiul de practică în producție.

Ca urmare a desfășurării stagiului de practică în producție circa 62,8% din elevi am menționat că sunt mulțumiți de profesia aleasă și își doresc în viitor să profeseze în domeniu, pentru circa 39,8% din elevi unitatea economică a înaintat elevilor oportunități de angajare.

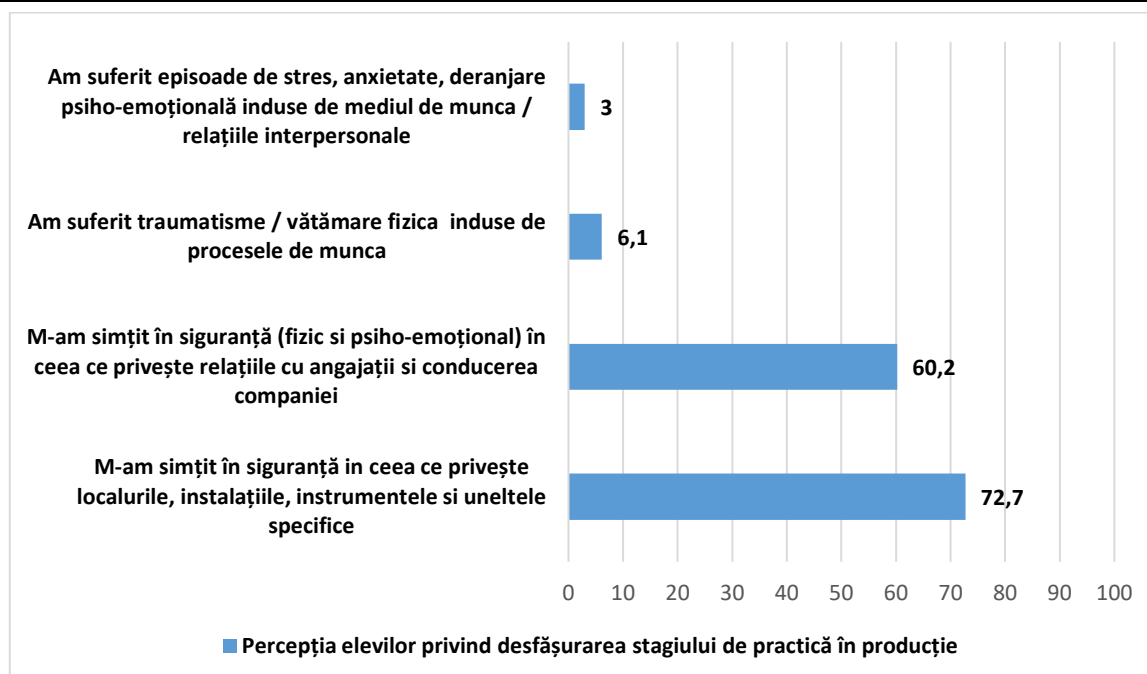

Figura 6. Percepția elevilor privind desfășurarea stagiului de practică în producție.

Sursa: elaborat de autor în baza răspunsurilor elevilor, 242 respondenți.

4. Discuții

Indiscutabil că formarea muncitorilor calificați în condiții reale de muncă este esențială în procesul de formare profesională. În condiții reale de muncă se oferă noi oportunități de formare profesională, prin dobândirea de noi cunoștințe și deprinderi practice.

Astfel, în contextul economic național și regional, politicile de pregătire a forței de muncă necesită a fi orientate către sectoare care pot să asigure formarea calitativă și temeinică a forței de muncă, precum și să ofere oportunități de realizare a tinerilor în cadrul unităților economice din Republica Moldova.

Din perspectiva asigurării forței de muncă calificată, formarea profesională la locul de muncă rămâne a fi un domeniu de interes pentru prestatorii de servicii de formare profesională, iar parteneriatele dintre instituțiile de învățământ și unitățile economice necesită mereu a fi consolidat.

Deși, fiecare domeniu de formare profesională are un specific aparte, considerăm că constatările efectuate în cadrul prezentei cercetări sunt pertinente și relevante tuturor instituțiilor de învățământ profesional tehnic și unităților economice implicate în calitate de furnizori ai stagiilor de practică în producție.

Reieșind din prevederile [16, pct. 13, pct. 33, pct. 35, pct. 39, 17] urmare a chestionării celor 242 de elevi care și-au desfășurat stagiul de practică în producție la meseria electrician-electronist auto, pentru actanții implicați în organizarea și desfășurarea stagiului de practică în producție se scot în evidență următoarele recomandări:

1) Instituția de învățământ profesional tehnic:

- să identifice parteneriate temeinice cu sectorul privat din perspectiva asigurării elevilor cu locuri de practică;
- să implementeze mecanisme eficiente de coordonare a stagiilor de practică în producție;
- să asigure stabilirea unei comunicări mai restrânse cu agenții economici care găzduiesc stagiile de practică prin asigurarea existenței unui canal de comunicare eficient și

deschis pentru a rezolva problemele, a primi feedback și a coordona activitățile în mod eficient.

- să consulte în permanență elevii în procesul de desfășurare a stagiului de practică;
- să asigure îmbunătățirea condițiilor de desfășurare a stagiilor de practică în producție;

▪ să asigure implicarea activă reprezentanților unităților economice în procesul de elaborare a curriculumului și implementare a curriculumului.

2) Maistru instructor din cadrul instituției de învățământ profesional tehnic:

- să se prezinte în mod regulat la locul de practică al elevului și să ofere suport și îndrumare elevilor;

▪ să monitorizeze activ progresul și performanța elevilor în cadrul stagiului de practică.

▪ să manifeste un interes autentic pentru dezvoltarea elevului, în caz particular cu accent pe gradul de implicare a elevilor în procesele de muncă, responsabilitățile atribuite elevilor și satisfacția personală a elevului în ceea ce privește sarcinile, atmosfera și condițiile de muncă.

▪ să se asigure că elevul în cadrul stagiului de practică în producție primește ghidare și suport adecvat din partea angajaților responsabili din unitatea economică.

▪ să mențină o comunicare deschisă și constantă cu elevul în cadrul stagiului de practică în producție.

3) Unitatea economică:

▪ să asigure implicarea activă a angajatorilor în procesul de desfășurare a stagiului de practică prin conștientizarea importanței și beneficiilor de a oferi stagii de practică de calitate;

▪ să încurajeze colaborarea dintre maiștrii-instructori din instituțiile de învățământ profesional tehnic și maiștrii-instructori din unitățile economice în vederea facilitării schimbului de opinii și expertiză în domeniu de formare profesională;

▪ să asigure sistemic evaluarea competențelor elevilor în cadrul stagiilor de practică în producție cu implicarea maiștrilor-instructori din instituțiile de învățământ profesional tehnic și maiștrii-instructori din unitățile economice;

▪ să asigure sistemic monitorizarea frecvenței elevilor în cadrul stagiilor de practică în producție;

▪ să instituie mecanisme eficiente de monitorizare a elevilor în cadrul stagiilor de practică în producție;

▪ să asigure cultivarea responsabilității individuale a elevilor pentru procesul de învățare, prin încurajarea acestora în stabilirea obiectivelor personale, monitorizarea progresului și capacității de a-și evalua performanța.

4) Maistru instructor din cadrul unității economice:

▪ să ofere elevilor în cadrul stagiilor de practică în producție mai multe oportunități de a se manifesta în cadrul unității economice. Aceasta poate include implicarea lor în activități relevante, participarea la întâlniri și discuții, prezentarea de idei sau propuneri și luarea în considerare a contribuției lor;

▪ să încurajeze și să valorifice participarea activă a elevilor în activitățile unității economice;

▪ să furnizeze ghidare și sprijin în dezvoltarea carierei pentru elevi în cadrul stagiilor de practică în producție. Ar trebui să îl ajute să-și identifice interesele, abilitățile și aspirațiile

profesionale și să îi ofere informații și resurse relevante pentru ghidarea și orientare în carieră a elevului;

- să pună un accent deosebit pe dezvoltarea competențelor și deprinderilor elevilor în cadrul stagiilor de practică în producție;
- să ofere feedback constructiv și specific privind performanța și progresul elevului în cadrul stagiilor de practică în producție;
- să scoată în evidență punctele forte ale elevului și să identifice domeniile în care acestea se pot îmbunătăți;
- să se asigure că feedbackul este bine fundamentat și că oferă sugestii pentru a ajuta elevul să-și dezvolte abilitățile și competențele profesionale și după caz cele personale;
- să încurajeze elevul în cadrul stagiilor de practică în producție să-și dezvolte relații profesionale în cadrul unității economice.

Este de menționat că recomandările formulate se recomandă a fi luate în considerare în procesul de organizare și desfășurare a stagiilor de practică în producție nu doar în domeniul formării profesionale a specialiștilor în domeniile *electronică* și *transport* dar și în domenii conexe acestuia.

Totodată, urmare a analizei răspunsurilor respondenților s-a constatat că în mare măsură instituțiile de învățământ profesional tehnic respectă prevederile legislației în procesul de organizare și desfășurare a stagiilor de practică în producție.

La nivel internațional, Comisia Europeană [9] a formulat unele recomandări pentru a asigura un cadru unic de politici în vederea asigurării calității formării specialiștilor la locul de muncă. În cadrul cercetării autorii au constatat că actele normative naționale care reglementează formarea profesională sunt în acord cu recomandările Comisiei Europene, iar urmare a chestionării elevilor, s-a constatat că în mare măsură formarea profesională a elevilor la meseria electrician-electronist auto în cadrul stagiului de practică în producție se realizează în acord cu prevederile legislației naționale și internaționale.

5. Concluzii

Pentru a avea o economie dezvoltată, avem nevoie de forță de muncă calificată. Aceasta poate fi asigurată doar prin colaborare cu sectorul privat. În cadrul cercetării au fost scoase în evidență unele constatări care ne permitem să afirmăm că calitatea formării forței de muncă este direct proporțională cu nivelul de implicare a sectorului privat în procesul de participare cu instituțiile de formare profesională în formarea și dezvoltarea competențelor profesionale ale elevilor.

În procesul de realizare a cercetării, autorii au constatat că cadrul normativ în domeniu este unul suficient pentru a oferi posibilitatea elevilor de a se instrui și dezvolta profesional. Totodată prevederile legislației naționale privind învățarea la locul de muncă este în acord cu prevederile legislației internaționale. În acest sens, este necesar a concentra eforturile părților implicate în implementarea calitativă a prevederilor legislației în domeniu.

Chestionarea elevilor în perioada stagiului de practică în producție este necesară a fi realizată atât la nivel instituțional, precum și la nivel național. Aceasta va permite acțiunea rapidă și a identifica ariile de îmbunătățire în vederea asigurării formării profesionale a elevilor.

Urmarea a chestionării elevilor s-a constatat că impactul stagiului de practică în producție a elevilor este unul semnificativ și permite elevilor de a acumula cunoștințe și deprinderi noi,

iar rolul maestrului instructor din instituție și din cadrul unității economice joacă un rol important în pregătirea practică a elevilor.

Desigur, pentru a oferi locuri de practică pe de o parte instituțiile de învățământ profesional tehnic necesită a se implica mai activ cu sectorul privat în vederea sensibilizării acestora și stabilirii de parteneriate viabile, iar companiile trebuie să conștientizeze că în condițiile economiei de piață, instituțiile de învățământ profesional tehnic nu pot asigura doar la nivel de instituție un nivel corespunzător de pregătire practică a elevilor.

Având în vedere rezultatele constate și recomandările formulate se recomandă a realiza chestionare similare pentru a urmări în dinamică rezultatele chestionării elevilor la meseria electrician-electronist auto, precum și la alte meserii din alte domenii de formare profesională.

Din perspectiva formării calitative a viitorilor muncitori calificați, domeniul formării la locul de muncă rămâne a fi unul de interes sporit și se impune a desfășura studii suplimentare, în special cu sectorul privat pentru a identifica cele mai bune soluții pentru implicarea lor în procesul de formare profesională.

Mulțumiri: Lucrarea de față a fost elaborată în baza experienței dobândită în cadrul proiectului „Consolidarea Sistemului de Educație Profesională Tehnică în Moldova (CONCEPT V)”. Autorii aduc sincere mulțumiri participanților implicați în realizarea cercetării.

Conflicts of Interest: The authors declare no conflict of interest.

References

1. Strategia de dezvoltare „Educația 2030”, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 114/2023. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2023 134-137 art. 289.
2. Gîncu, S. The role of cooperation agreement in dual education. *Journal of Social Sciences* 2023, 6 (2), pp. 80-88. [https://doi.org/10.52326/jss.utm.2023.6\(2\).07](https://doi.org/10.52326/jss.utm.2023.6(2).07).
3. Gîncu S.; Moldovanu R., Implementation of dual vocational educational and training (VET) în Republic of Moldova. *Univers pedagogic* 2019, 3 (63), pp. 34-44.
4. Movileanu, E. Experiențe privind învățarea la locul de muncă a elevilor din cadrul Colegiului Național de Comerț al ASEM. *Revistă de științe socioumane* 2021, 3 (49), pp. 79-85. <https://doi.org/10.46727/jshs.2021.v49.i3.p79-85>.
5. Burke, N.; Condon, N. Key competences in vocational education and training – Ireland. Cedefop ReferNet thematic perspectives series. Disponibil online: https://cumulus.cedefop.europa.eu/files/vetelib/2016/ReferNet_IE_KC.pdf (accesat la 03.11.2023).
6. Apprenticeship schemes in European countries. A cross-nation overview. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2018. Disponibil online: https://www.cedefop.europa.eu/files/4166_en.pdf (accesat la 02.11.2023).
7. Apprenticeships review: Greece. Modernising and expanding apprenticeships in Greece. Luxembourg: Publications Office. Thematic country review, 2018. Disponibil online: https://www.cedefop.europa.eu/files/4160_en.pdf (accesat la 03.11.2023).
8. Christiana E.; Michael J., On the labor market for full-time non-tenure-track lecturers in economics. *Economics of Education Review* 2020, 78, 102023. <https://doi.org/10.1016/j.econedurev.2020.102023>.
9. Proposal for a Council recommendation on a European framework for quality and effective apprenticeships. COM (2017) 563 final. Disponibil online: <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=18330&langId=en> (accesat la 02.11.2023).
10. Workplace practices unlocking employee potential, European Company Survey 2019 series. Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2020. Disponibil online: <http://eurofound.link/ef20001> (accesat la 03.11.2023).
11. Fung-Mey H.; Jen-Che L.; Chin-Chun Y., The impact of labor market work and educational tracking on student educational outcomes: Evidence from Taiwan. *Economics of Education Review* 2020, 77, 101955. <https://doi.org/10.1016/j.econedurev.2020.101955>.

12. Kankaraš, M. *Workplace learning: determinants and consequences: insights from the 2019 European company survey*. Cedefop working paper, Publications Office, Luxembourg, 2021, 7. <http://data.europa.eu/doi/10.2801/111971>
13. Codul educației al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr.152/2014. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr. 319-324 art. 634.
14. Planul-cadru pentru învățământul profesional tehnic secundar, aprobat prin OMEC nr. 1003/2023. Disponibil online: https://mecc.gov.md/sites/default/files/plan-cadru_secundar.pdf (accesat la 29.10.2023).
15. Legea nr. 110/2022 cu privire la învățământul dual. În : Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2022 nr. 151-157 art. 273.
16. Regulamentul privind stagiile de practică în producție în învățământul profesional tehnic secundar, aprobat prin OMEC nr. 233/2016, cu modificările ulterioare. Disponibil online: https://mecc.gov.md/sites/default/files/ordin_cu_anexe_actualizat.pdf (accesat la 27.10.2023).
17. Curriculum modular la meseria Electrician-electronist auto, aprobat prin OMEC nr 303/2020. Disponibil online: https://edu.gov.md/sites/default/files/716001-_electrician-electronost_auto_0.pdf (accesat la 02.11.2023).

Citation: Gîncu, S.; Movileanu, E. Reflections concerning the internships for the car electrician-electronics qualification. *Journal of Social Sciences* 2023, 6 (4), pp. 78-89. [https://doi.org/10.52326/jss.utm.2023.6\(4\).07](https://doi.org/10.52326/jss.utm.2023.6(4).07).

Publisher's Note: JSS stays neutral with regard to jurisdictional claims in published maps and institutional affiliations.

Copyright:© 2023 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Submission of manuscripts:

jes@meridian.utm.md